Til: **Universitetsstyret**
Fra: **Universitetsdirektøren**

Sakstype:	**Vedtakssak**
Møtesaksnr.:	18
Møtenr.	5/2008
Møtedato:	17. juni 2008
Notatdato:	11. juni 2008
Arkivsaksnr.:	**2008/1570 (tidligere 06/6048)**
Saksbehandler:	**Olaug Kristine Bringager, Forskningsadministrativ avdeling**

SAKSTITTEL: PROSESS FAGLIG PRIORITERING

Henvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:
14.06.05: Strategisk plan for UiO 2005 – 09 – vedtak om gjennomføring av tidsavgrenset prosess
11.05.06: Styrets endelige vedtak om føringer for og iverksetting av prosessen
22.06.06: Brev til fakultetene utsendt, vedlagt prosessbeskrivelse av 21.06.06
02.05.07: Styret orientert om status og styrebehandling av resultat fra fase 1
11.09.07: Styret fatter vedtak om resultatet av fase 1 og godkjenner prosessplan for fase 2 og 3
26.02.08: Styret vedtar tidsplan for resten av prosessen, samt for forberedelser til implementering
08.04.08: Styret påbegynte behandlingen av resultatet av fase 2 for HF, MED, MN, OD og TF
06.05.08: Styret behandlet samlet resultat av fase 2 og fattet vedtak om tilbakemeldinger til fakultetene, museene og sentrene

Hovedproblemstillinger i saken:
Til dette styremøtet har vi lagt opp til følgende program knyttet til faglig prioritering:

1. Kort informasjon om oppdatert plan for resten av prosessen
2. Presentasjon og diskusjon av foreløpige tilbakemeldinger fra de to eksterne panelene
3. Behandling av tre sentrale tema av betydning for sluttføringen av prosessen og planleggingen av implementeringen:
    a. Rolle- og ansvarsforhold mellom universitetsstyret og fakultetsnivået
    b. Noen overordnede prinsipper for videreutvikling av utdanningsporteføljen
    c. Forskningsprioriteringer/faglig konsentrasjon og hensynet til forskningsbasert utdanning

Forslag til vedtak:

1. *Styret slutter seg til den fremlagte planen for avslutningen av Prosess faglig prioritering*
2. *Styret tar de foreløpige tilbakemeldingene fra de eksterne panelene til etterretning. Rektor gis fullmakt til å utforme en tilleggsbestilling til fakultetene på bakgrunn av de endelige rapportene fra panelene og signalene som fremkom i styrets diskusjon.*
3. *Styret slutter seg til presiseringene av styrets og fakultetenes ansvar i implementering av de faglige prioriteringene slik de er skissert i fremlegget.*
4. *Styret slutter seg til de fremlagte forslagene til felles prinsipper for videreutvikling av programporteføljen med de justeringer som fremkom under møtet.*
5. *Styret ber om at det gis en presisering mht faglig prioritering og forskningsbasert utdanning i samsvar med diskusjonen under møtet.*

Vedlegg:
Vedlegg 1: Fremleggsnotat av 11.06.08
Vedlegg 2: Plan for fase 3 (aktiviteter på UiO-nivå) av 10.06.08

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
Universitetsdirektør

Terje Mørland
Forskningsdirektør

FRA
UNIVERSITETSDIREKTØREN

FREMLEGGSNOTAT
Møtesaksnr.:
Møtedato: 17.06.08
Notatdato.: 11.06.08
Arkivsaksnr: 2008/1570
Saksbehandler: Bringager og Mørland

TIL
UNIVERSITETSSTYRET

Prosess for faglig prioritering

Til dette styremøtet har vi lagt opp til følgende program knyttet til faglig prioritering:

1. Kort informasjon om oppdatert plan for resten av prosessen
2. Presentasjon og diskusjon av foreløpige tilbakemeldinger fra de to eksterne panelene
3. Behandling av tre sentrale tema av betydning for sluttføringen av prosessen og planleggingen av implementeringen:
    a. Rolle- og ansvarsforhold mellom universitetsstyret og fakultetsnivået
    b. Noen overordnede prinsipper for videreutvikling av utdanningsporteføljen
    c. Forskningsprioriteringer/faglig konsentrasjon og hensynet til forskningsbasert utdanning

1. Oppdatert plan for sluttføringen av prosessen

Vi har vedlagt en presentasjon av planen for gjennomføring og sluttføring av fase 3 (Vedlegg 1). Planen viser de konkrete diskusjons- og beslutningspunktene i universitetsstyret frem til prosessen avsluttes 14. oktober. Styret skal da vedta det faglige strategidokumentet på UiO-nivå og behandle fakultetenes prioriteringsdokumenter. Det er to møter til disposisjon frem mot 14. oktober, og det er derfor lagt en stram plan.
I planen for fase 3 har vi funnet det hensiktsmessig og tydeliggjøre det videre arbeidet i to spor, kalt fellessporet og fakultetssporet. Endepunktet for disse er henholdsvis et faglig strategidokument på UiO-nivå og faglige strategidokumenter på fakultetsnivå. Når det gjelder fakultetssporet har fakultetene, museene og sentrene (heretter omtalt som fakultetene) fått en bestilling med basis i styrets vurdering og tilbakemelding på arbeidet i fase 2.

Om prioriteringsdokumentene
Vi legger opp til at UiO-dokumentet skal inneholde et ekstrakt av fakultetenes prioriteringer. Men ambisjonen er at dette dokumentet skal være noe mer enn summen av fakultetsprioriteringene. Skisse til struktur og innholdsmessige hovedelementer skal drøftes grundig med styret under fellesseminaret med styret og dekanene 8. og 9. september. I denne diskusjonen vil bl.a. valg knyttet til faglig profil(er) og andre helhetlige og gjennomgående dimensjoner ved prioriteringene stå sentralt. Vi regner med at tilbakemeldingene fra de eksterne panelene vil gi oss nyttig input til dette.

Når det gjelder fakultetsdokumentene har vi ikke funnet det hensiktsmessig å utarbeide en stringent mal. Til det er fakultetene for forskjellige. Men siden dokumentene vil ha status som strategidokumenter som skal følges opp av universitetsstyret gjennom flere år, har vi av praktiske grunner satt sidetallsbegrensing på 5-20 sider avhengig av fakultetenes størrelse, og vi har bedt alle følge følgende grovdisposisjon:

1. Kort innledning
2. Forskningsprioriteringene
    a. konkrete prioriteringer

b. evt. strategi/prinsipper for videreutvikling av forskningsporteføljen/-prioriteringene
3. Utdanningsprioriteringene
    a. konkrete prioriteringer
    b. evt. strategi/prinsipper for videreutvikling av utdanningsporteføljen/-prioriteringene

Om planene for implementering av de faglige prioriteringene
Styret har forutsatt at det utarbeides en plan for implementering både på fakultets- og UiO-nivå. Som presentasjonen av planen for fase 3 viser, operasjonaliserer vi dette ved å gjøre implementeringsplanene til en integrert del av års- og langtidsplanene for 2009-13. Dette gjør vi for å sikre en tettest mulig kopling mellom de faglige prioriteringene og de årlige plan- og budsjettbehandlingene.

Det er lagt opp til å få drøftet noen sentrale problemstillinger knyttet til implementerings-forberedelsene under styreseminaret i september. En viktig avklaring gjelder hvilket ambisjonsnivå vi bør ha for implementeringen, det vil si hvor raskt og med hvor kraftfulle virkemidler styret ønsker at de faglige prioriteringene skal realiseres og få konsekvenser. Dette krever en grundigere drøfting enn styremøtet den 17.06 gir rom for. Under seminaret er det også viktig å få gått nærmere inn på spørsmål knyttet til virkemiddelområdene økonomi, personal, organisasjon, ledelse og kommunikasjon.

2. Foreløpige tilbakemeldinger fra de eksterne panelene

Lederen for det nordiske panelet, Sverker Gustafsson, vil gi en foreløpig tilbakemelding i møtet 17. juni. Når det gjelder samfunnspanelet vil viserektor Inga Bostad presentere hovedpunkter i paneldeltakernes tilbakemeldinger. Deretter har vi lagt opp til diskusjon/dialog. Frist for endelig rapport/oppsummeringer fra panelene er satt til 30. juni. Universitetsdirektøren tilrår derfor at rektor får fullmakt til å utforme en tilleggsbestilling til fakultetene på bakgrunn av de endelige rapportene og signalene som fremkommer i styrets diskusjon.

3. Tre tema av betydning for sluttføringen av prosessen og planleggingen av implementeringen

Vi har lagt opp til at styret i dette møtet drøfter og gir signaler knyttet til:
a. Rolle- og ansvarsforhold mellom universitetsstyret og fakultetsnivået
b. Noen overordnede prinsipper for videreutvikling av utdanningsporteføljen
c. Forskningsprioriteringer/faglig konsentrasjon og hensynet til forskningsbasert utdanning

Disse temaene tas opp nå fordi det er behov for signaler fra styret som kan gi retning og føringer for avslutningen av fase 3 og planleggingen av implementeringen.

3a. Rolle- og ansvarsforhold mellom universitetsstyret og fakultetsnivået

Styret har lagt opp til at de faglige prioriteringene skal implementeres over mange år og gjennom flere ulike typer beslutninger på ulike nivåer i organisasjonen. For å gi signaler inn i avslutningen av fase 3 og implementeringsforberedelsene både på UiO- og fakultetsnivå er det ønskelig at styret nå avklarer og presiserer ansvars- og rollefordelingen mellom styret og fakultetene når det gjelder vedtak og implementering av faglige prioriteringer. Dette har det vært usikkerhet om.

Universitetsdirektøren anbefaler følgende presiseringer:

Styrets rolle i forhold til fakultetene mht godkjenning av de faglige prioriteringene og implementeringsplanene er:

- å påse at fakultetene har foretatt faglige prioriteringer
- å vurdere om fakultetene i sine prioriteringer på en tilfredsstillende måte ivaretar de kriteriene og føringene styret har satt som premisser for de faglige prioriteringene
- å påse at prioriteringene kommer klart nok til uttrykk i de faglige strategidokumentene og dermed legger et godt grunnlag for implementering
- å påse at fakultetene har en tilfredsstillende plan for implementering og en tydelig ansvarsplassering internt ved fakultetet mellom fakultetsnivå og instituttene/sentre

Styrets godkjenning av fakultetsprioriteringene vil innebære at styret delegerer gjennomføringen til fakultetet. Styrets godkjenning kan ut fra dette sammenliknes med en kontrakt mellom styret og fakultetet hvor styret ikke detaljstyrer, men styrer på et overordet nivå gjennom å forsikre seg om at fakultetet følger opp egne godkjente prioriteringer.

Styrets eget ansvar i den faglige prioriteringsprosessen og implementeringen av denne vil særlig dreie seg om følgende punkter:

1. Valg av retningsgivende prioriteringer for UiO som helhet og institusjon.
Her vil det være styrets ansvar:
- å foreta valg og retningsgivende prioriteringer som har betydning for hele UiOs faglige virksomhet
- å påse at fakultetene følger opp de helhetlige valgene på sitt nivå

2. Realisering av prioriteringer/faglig potensial på tvers av grenser mellom fakultetene
Her er vil styrets ansvar være:
- å påse at de fortrinn og muligheter som ligger i UiOs faglige bredde utnyttes godt på tvers av fakultetene både innen forskning, utdanning og kunnskap i bruk
- å påse at de prioriteringene styret vedtar mht langsiktige tverrfakultære områder innen forskning og utdanning realiseres, herunder at det er gode incentiver for samarbeidet om slike områder

3. Omfordeling mellom fakulteter/store fagområder

I den grad slike omfordelinger skal gjøres tilligger dette styret. Verken de faglige prioriteringsdokumentene eller andre strategi- og plandokumenter inneholder tilstrekkelig bakgrunnsmateriale til at de kan gi grunnlag for en faktabasert eller kriteriebasert omfordeling mellom fakultetene. Det anbefales derfor ikke å legge opp til vesentlige omfordelinger i 2009. Slike omfordelinger er en fag-strategisk avgjørelse og vil nødvendigvis kreve en nærmere diskusjon og forarbeid. Styret må derfor ha en klar holdning til om det ønsker å fatte slike beslutninger i årene som kommer og på hvilket grunnlag.

4. Fakultetenes gjennomføring av prioriteringene
Her er styrets ansvar:
- å påse at fakultetene gjennomfører de faglige prioriteringene som er vedtatt og godkjent av styret, samt støtte opp under og stimulere fakultetenes bestrebelser på gjennomføring
- å gi føringer ved godkjenning av årsplaner og tildeling av ressursrammer

5. Felles politikk for bruk av virkemidler
Fakultetene vil vekte bruken av virkemidler ulikt alt etter utgangspunkt og graden av endring. Her er styrets ansvar:
- å fatte vedtak om felles politikk for virkemidler der hvor det er ønskelig, og påse at virkemidlene brukes i samsvar med vedtatt intensjon

3b. Noen overordnede prinsipper for videreutvikling av utdanningsporteføljen

I prioriteringsprosessen er vi ikke kommet like langt med utdanningsprioriteringene som med forskningsprioriteringene. Styret har derfor bedt flere fakulteter arbeide videre med å avklare utdanningsprioriteringene. Samfunnspanelet har så langt påpekt at de fremlagte planene for videreutvikling på utdanningssiden fremstår som langt mindre ambisiøse enn på forskningssiden. Selv om fakultetene kommer videre med utdanningsprioriteringene i fase 3, vil det være nødvendig å supplere omtalen av de faglige prioriteringene med noen retningsgivende prinsipper for videreutvikling av porteføljen. Det gjelder både i UiO-dokumentet og i fakultetenes endelige prioriteringsdokumenter. Enkelte fakulteter (eks HF, MN, JUR og OD) har i tilbakemeldingene fra fase 2 vist retningen for porteføljeutviklingen gjennom intensjoner og prinsipper for valg.

Med tanke på avslutningen av prosessen mener vi det er viktig at styret gir signaler om noen felles hovedprinsipper som skal være retningsgivende for det langsiktige arbeidet med utdanning ved UiO. Styret kan på den måten sikre at noen av de premissene som ble lagt til grunn for arbeidet med utdanningsprioriteringene i prosessen videreføres og gir føringer for porteføljeutviklingen etter at prosessen er avsluttet.

På bakgrunn av Strategisk plan 2005-09, de premissene styret la til grunn for prosessen, samt fakultetenes prioriteringsdokumenter fra fase 2, anbefales styret å gi signaler om felles prinsipper på følgende fire områder:

1. Utnyttelse av forskningsmessig styrke i utdanningen (Kriterium 1 - kvalitet og komparative fortrinn)
2. Forholdet til behov for kunnskap og kompetanse i samfunnet (Kriterium 2)
3. Bedre utnyttelse av UiOs faglige bredde i tverrfakultære studieprogrammer
4. Den internasjonale orienteringen og ambisjonen

Det understrekes at de foreslåtte prinsippene ikke er heldekkende og at det kan være aktuelt å supplere disse. Med det er innen disse 4 områdene vi så langt har sett behov for å etablere fellesprinsipper.

<u>Programutviklingen og utnyttelse av forskningsmessig styrke</u>
Ifm premissgrunnlaget for arbeidet med utdanningsprioriteringene i fase 2 presiserte styret:

- at forskningsmessig styrke skal spille en viktigere rolle i utviklingen av programporteføljen fremover
- at forskningsprioriteringene og forskningsmessig styrke skal være et førende premiss for de langsiktige prioriteringene innen utdanning
- at det skal oppnås en bedre utnyttelse av forskningsmessig sterke områder i utdanningstilbudene

Et hovedprinsipp i det videre arbeidet med prioritering og videreutvikling av porteføljen kan formuleres slik:

Etablerte og nye studieprogrammer ved UiO skal videreutvikles på områder hvor det er identifisert forskningsmessig styrke eller tatt sikte på langsiktig styrking av forskningen innen området

Dette vil innebære:

- at masternivå skal tillegges særlig vekt mht utvikling av nye programmer
- at den tetteste kopling mellom forskning og utdanningstilbud vil skje gjennom masterprogrammene
- at det skal være større fleksibilitet i porteføljen på masternivå enn på bachelornivå: disse programmene skal tilby større valgfrihet og lettere kunne endres, mens bachelorprogrammene skal være mer stabile og ha strammere studieløp

Pr i dag setter den nasjonale finansieringsordningen klare begrensninger for hvor langt UiO kan gå i oppfølgingen av dette prinsippet. Det er behov for å opprettholde programmer som har stor etterspørsel og gir inntekter som kan finansiere andre deler av virksomheten, og dagens finansieringsordning er ikke gunstig for å fremme tilbudet på masternivå. UiO bør imidlertid arbeide for å få endret finansieringsmodellen på sikt slik at UiOs strategi kan gjennomføres i bredere skala.

I henhold til UiOs kriterium 1 for faglig prioritering er nasjonalt ansvar ikke lenger et selvstendig kriterium og henvisning til nasjonalt ansvar gir i seg selv ikke legitim grunn til prioritering, med mindre det foreligger klare komparative fortrinn basert på kvalitet. Dette innebærer:

- at fakultetsprioriteringer med henvisning til nasjonalt ansvar – pålagt av politiske myndigheter og/eller ut fra fakultetets egen oppfatning – skal fremlegges for styret og institusjonaliseres som UiOs ansvar.

Programutvikling og samfunnets behov

Prioriteringskriterium 2 (behov for kunnskap og kompetanse i samfunnet) er aktivt benyttet i fakultetenes prioriteringer og har tradisjonelt stått sterkt ved UiO. I prosessen er det presisert at et samfunnsbehov ikke bare gjelder eksplisitt etterspørsel, men skal omfatte fakultetenes egne tolkninger av fremtidig samfunnsbehov. Samtidig er det fra flere hold fremholdt at UiO-programmenes relevans og kandidatenes kompetanse og yrkesmuligheter i forhold til arbeidslivet ikke kommer godt frem. Videre pekes det på at kontakten og samarbeidsrelasjonene til samfunnet og sektoren ikke er gode nok for å sikre at UiO videreutvikler fremtidsrettede programmer med høy relevans.

Styret anbefales å gi føringer for hvordan hensynet til samfunnets behov skal følges opp i programutviklingen:

Programmer som utvikles med særlig vektlegging av samfunnets behov skal utvikles i dialog med representanter for samfunnets og arbeidslivets interesser og behov

Dette vil innebære:

- at påtenkte interessenter for tilbudet skal trekkes aktivt inn i programutviklingen før det godkjennes og – i samsvar med UiOs kvalitetssystem - delta i evalueringen av programmet
- at kompetansen kandidatene skal oppnå og yrkesmulighetene programmene særlig tar sikte på å gi kandidatene skal kommuniseres tydeligere i UiOs programmer

Ut fra UiOs brede Humsamprofil er det viktig å ha som premiss at behov for kunnskap og kompetanse i samfunnet omfatter også det å ivareta kulturarv, dannelsesperspektiver og utdanning som grunnlag for kritisk tenkning. Det anbefales at dette tydeliggjøres.

Tverrfakultære studieprogrammer

Som et stort breddeuniversitet har UiO et faglig fortrinn i muligheten for å tilby interessante og unike tverrfaglige og tverrfakultære studietilbud. I fakultetenes resultat av fase 2 lå det – med unntak av HF – få utdanningsprioriteringer som viste fornyelse eller klar styrking i retning av tverrfakultære programmer. Det er pt mye tverrfaglig samarbeid om programmer og en del av UiOs portefølje er tverrfakultær. Men det er kun en liten andel av UiOs portefølje av programmer som er spesifikt designet som tverrfakultære: i stor grad er det opp til den enkelte student hvorvidt tilbudet utnyttes til å sette sammen en grad med tverrfaglig/tverrfakultær profil. Dette har sin bakgrunn i at fakultetene opplever det som tungt og kostnadskrevende å utvikle og vedlikeholde slike programmer, at det er en del barrierer for å få flyt i samarbeidet og at det er få incentiver for å legge arbeid i utvikling av slike programmer.

Dersom styret ønsker at UiO som institusjon tar et større ansvar for å tilby programmer som er designet for å være tverrfakultære, bør det gis føringer for det videre arbeidet med dette.
Som utgangspunkt foreslås følgende prinsipp:

UiO skal i større grad utnytte fortrinn og potensial i den faglige bredden gjennom tverrfakultære studieprogrammer som institusjonen designer. Slike tverrfakultære studieprogrammer skal normalt ha basis i etablert tverrfakultært forskningssamarbeid

Internasjonale ambisjoner
UiOs lavere ambisjoner på utdanningssiden enn på forskningssiden er antakelig også knyttet til mindre tydelige ambisjoner mht internasjonalisering av programporteføljen og internasjonal mobilitet. Det gjelder både ambisjonen om å ha programmer som i høyere grad gjør oss attraktive for gode utenlandske studenter og er designet for internasjonal rekruttering, og programmer som er konkurransedyktige for de beste, norske studentene som alternativt ville oppsøke et attraktivt tilbud i utlandet.

Dersom styret ønsker å gi et signal for programutviklingen på dette området foreslås det at det formuleres et prinsipp som omfatter to aspekter:

- det internasjonel i forhold til arbeidet med curriculum (studieplan), og tilrettelegging for smidigere mobilitet mellom UiO og utenlandske institusjoner
- styrking av den internasjonale orienteringen gjennom programmer på områder hvor UiO har særlig faglig tyngde eller på grunn av særlig nasjonale fortrinn har muligheten til unike tilbud.

3c. Forskningsprioriteringer/faglig konsentrasjon og hensynet til forskningsbasert utdanning

Styret har ønsket å komme tilbake til en diskusjon om forskningsbasert utdanning, særlig forholdet mellom forskningsprioriteringene og målet om høyere grad av faglig konsentrasjon på den ene siden og ønsket om bredde i forskningsprioriteringene ut fra hensynet til forskningsbasert utdanning på den andre. Problemstillingen er særlig aktualisert av profesjonsfakultetene, men gjelder ikke bare disse. En problemstilling styret eksplisitt ønsket drøftet var om behovet for forskningskompetanse til undervisning på områder hvor et fakultet har svake forskningsmiljøer kan og bør løses på andre måter enn gjennom egen prioritering av forskningsområder (dvs prioritering av egne vitenskapelige stillinger til slike områder). Styret bes vurdere om det er hensiktsmessig å gi signaler på dette punktet inn mot fakultetenes avsluttende arbeid i fase 3.

Forslag til vedtak:

1. Styret slutter seg til den fremlagte planen for avslutningen av Prosess faglig prioritering
2. Styret tar de foreløpige tilbakemeldingene fra de eksterne panelene til etterretning. Rektor gis fullmakt til å utforme en tilleggsbestilling til fakultetene på bakgrunn av de endelige rapportene fra panelene og signalene som fremkom i styrets diskusjon.
3. Styret slutter seg til presiseringene av styrets og fakultetenes ansvar i implementering av de faglige prioriteringene slik de er skissert i fremlegget.
4. Styret slutter seg til de fremlagte forslagene til felles prinsipper for videreutvikling av programporteføljen med de justeringer som fremkom under møtet.
5. Styret ber om at det gis en presisering mht faglig prioritering og forskningsbasert utdanning i samsvar med diskusjonen under møtet.

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
Universitetsdirektør

Terje Mørland
Forskningsdirektør

Vedlegg 1: Plan for fase 3 (aktiviteter på UiO-nivå) av 10.06.08